

Tilastollinen päättely, syksy 2013 – kevät 2014

Harjoitus 9

- (Vrt. monisteen tehtävä 5.6.) Mallina on $Y_1, \dots, Y_n \sim N(\mu, 1)$ $\perp$. Opiskeltuasi monisteen esimerkistä 5.5.3, kuinka kaksisuuntaisen z -testin voimafunktio johdetaan, vastaa seuraaviin:
  - Testataan hypoteesia $H_0: \mu = 0$ vastaan $H_1: \mu > 0$ käyttämällä yksisuuntaista z -testiä merkitsevyystasolla 0.05. Johda tämän testin voimafunktio ja hahmottele karkeasti sen kuvaajaa. Vertaa sitä kaksisuuntaisen z -testin voimaan (kuva 5.2). Miten tulkitset sen, että kaksisuuntaisen testin voima on pienempi kuin yksisuuntaisen joukossa $\mu > 0$?
  - Millaiseen ongelmaan tai ongelmiin törmäät, jos yrität samalla tavalla muodostaa (yksi- tai kaksisuuntaisen) t -testin voimafunktion?
Apu. Tässä ja seuraavassa tehtävässä käytä normaalijakauman taulukoita tai verkosta löytyviä laskimia (esim. <http://stattrek.com/online-calculator/normal.aspx>).
- (Vrt. monisteen tehtävä 5.7.) Jatkoa edellisen tehtävän a-kohtaan. Kuinka suuri on havaintojen lukumäärän n oltava, jotta yksisuuntaisen testin voima pisteessä $\mu = 0.4$ olisi ≥ 0.9 (eli hyväksymisvirheen riski ko. pisteessä ≤ 0.1)?
- Jatkoa harjoituksen 8 tehtävään 5. Johda testisuureen t indusoima 0.10-tasoinen voimafunktio ja piirrä sen kuvaaja. Mikä erityisen miellyttävä mutta harvinainen piirre esiintyy tämän testin voimafunktiossa (pienillä θ :n arvoilla)?
- (Monisteen tehtävä 5.9.) Diskreetin satunnaismuuttujan Y jakauma riippuu parametrilla θ , jolla on kaksi mahdollista arvoa: 0 ja 1. Vastaavat Y :n pistetodennäköisyydet on esitetty taulukossa alla.

y	1	2	3	4	5	6	7
$f_Y(y; 0)$	.01	.01	.01	.01	.01	.01	.94
$f_Y(y; 1)$	.06	.05	.04	.03	.02	.01	.79

Halutaan testata $H_0: \theta = 0$ vastaan $H_1: \theta = 1$. Laske suhteet $f_Y(y; 1)/f_Y(y; 0)$ ja määritä Neyman–Pearson-apulauseeseen vetoamalla voimakkain testi (esim. ilmoittamalla kriittinen alue), kun merkitsevyystasoksi valitaan 0.04. Kuinka suuri on hyväksymisvirheen todennäköisyys?

- Olkoon mallina $Y_1, \dots, Y_n \sim P(\mu)$ $\perp$. Tarkastellaan hypoteeseja $H_0: \mu = \mu_0$ ja $H_1: \mu = \mu_1$, jossa $0 < \mu_0 < \mu_1$. Osoita uskottavuusosamäärää tutkimalla eli Neyman–Pearson-apulauseen avulla, että voimakkain testi saadaan testisuureesta $\bar{y}$.